

Türkiye’de Gençlerin İşsizliğe Bakış Açısı ve Çözüm Önerileri^a

Merve Tuba RÜZGAR^{b,c}, Serkan CURA^d

Özet

Genç olarak nitelendirilen yaş grubu ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte literatürde genç kavramı genel olarak 15-24 yaş aralığındaki kişileri ifade etmektedir. Gençler; tecrübe ve teknik bilgi eksikliği, liyakat sorunu gibi nedenlerle iş gücü piyasasından uzaklaşabilmekte ya da eğitim gördükleri alanların dışında çalışmak zorunda kalabilmektedir. Gençlerin iş gücü piyasasından uzak kalması ya da niteliklerine uygun iş bulamaması onları ekonomik ve psikolojik açıdan olumsuz etkilemekte, onların toplumdaki soyutlanmalarına neden olmaktadır. Türkiye’de son yıllarda üniversite mezunu sayısının artmasıyla birlikte özellikle kimi bölümlerde öğrenim gören gençlerin nitelik uyumsuzluğu sorunu ile karşılaşması ve iş bulma sürelerinin uzaması gibi sorunlar yaşanabilmektedir. Özellikle Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından açıklanan üniversitelerdeki bölümlere göre nitelik uyumsuzluğu fazla ve iş bulma süreleri uzun olan bölümleri içeren İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nde öğrenim gören gençlerin işsizlik olgusundan daha fazla etkilendiği söylenebilir. Bu nedenle çalışmada, Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’ne bağlı bölümlerde öğrenim gören (18-24 yaş arası) öğrencilerin işsizliğe bakışı ve genç işsizliği ile ilgili çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler

İşsizlik
Genç İşsizliği
İşsizlik Kaygısı
Türkiye

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 05.05.2023
Yayın Tarihi: 28.12.2023
Doi: 10.18026/cbayarsos.1292808

Youth’s Perspective On Unemployment In Türkiye and Suggestions For Solutions

Abstract

Although the age group described as young shows the country structure of the country, the concept of young generally refers to the groups between the ages of 15-24 in the literature. Young people may move away from the labor market or have to work outside of their fields of education due to reasons such as lack of experience, technical knowledge, and merit issues. Young people’s alienation from the workforce or their inability to find a job that suits their characteristics negatively affects them economically and psychologically and causes them to be isolated from society. With the increase in the number of university graduates in Türkiye in recent years, problems such as the problem of qualification incompatibility among young people studying in some departments and the prolongation of the period of finding a job may be experienced. It can be said that the young people studying in the departments of the Faculty of Economics and Administrative Sciences, especially in the departments that have more qualification mismatches and longer employment times, are more affected by the unemployment phenomenon compared to the departments in the universities announced by the Presidency of the Republic of Türkiye Human Resources Office. For this reason, within the scope of the study, the perspective of students (between 18-24 years old) studying in the departments of business, economics, finance, public administration, political science and international relations, labor economics and industrial relations, econometrics affiliated to the Faculty of Economics and Administrative Sciences of Manisa Celal Bayar University perspective on unemployment and solution proposals about youth unemployment are included.

Keywords

Unemployment
Youth Unemployment
Unemployment Worry
Türkiye

About Article

Received: 05.05.2023
Published: 28.12.2023
Doi: 10.18026/cbayarsos.1292808

^a Bu çalışma Doç. Dr. Serkan CURA danışmanlığında Merve Tuba RÜZGAR tarafından hazırlanan “Sosyal Dışlanma Bağlamında Genç İşsizliğe Yönelik Devletin Mali Çözüm Önerileri: Türkiye ve Seçilen Ülkelerde Uygulanan İstihdam Politikaları” adlı doktora tez çalışmasının bir bölümünden faydalanılarak türetilmiştir.

^b İletişim Yazarı: mrvtb87@gmail.com.

^c Dr., ORCID ID: 0000-0002-4835-4559.

^d Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0001-7142-0502.

Giriş

Sosyoekonomik sorunlara ve eşitsizliğe neden olan işsizliğin azaltılması noktasında vatandaşları korumak ve gerekli önlemleri almak devletin temel görevlerinden biridir. Bu sayede yükümlü tutulan siyasi otorite, gerek aktif gerekse pasif istihdam politikalarıyla birlikte işsizliği azaltmaya çalışmaktadır. Çünkü toplumdaki gençlerin işsiz kalması hem ekonomik hem de psikolojik açıdan bireyleri olumsuz etkilemekte, onların toplumdan soyutlanarak dışlanmaya maruz kalmalarına yol açabilmektedir. Bu nedenle devletlerin maliye politikası araçlarıyla başta işsizlik olmak üzere birçok makroekonomik değişkeni doğrudan ya da dolaylı olarak etkilediği, böylece ülkedeki işsizlik oranlarını azaltmayı hedeflediği söylenebilir. Çünkü işsizlik oranlarının artması; toplum içinde bireylerin gelirlerinde azalma, sosyal ilişkilerden kopma, psikolojik rahatsızlıklara kadar birçok soruna yol açabilmektedir.

Çalışmanın konusu, Türkiye’deki genç işsizliği oranlarının incelenip eğitim durumuna göre genç işsizliğin genel görünümünün verilmesi ve bu doğrultuda Türkiye’de gençlerin işsizliğe bakış açısının belirlenip çözüm önerilerinde bulunulmasıdır. Ayrıca çalışma kapsamında Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi verilerinde niteliklerine uygun işlerde çalışma oranı düşük ve iş bulma süreleri uzun olan İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) bölümleri dikkate alınarak Manisa Celal Bayar Üniversitesi (MCBÜ) İİBF’de alan araştırması yapılmıştır. Alan araştırması örneğini MCBÜ İİBF’ne bağlı işletme, iktisat, maliye, kamu yönetimi, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, ekonometri bölümlerinde öğrenim görenler 18-24 yaş aralığındaki öğrenciler oluşturmuştur. Çalışmadaki alan araştırması ile potansiyel genç işsizlerin ileriye yönelik işsizlik korkuları, iş beklenti ücretleri, liyakat, devlet politikaları, yurt içi/yurt dışı planları hakkındaki düşüncelerine yer verilmiştir. Çalışmada alan araştırmasından sonra Türkiye’de gençlerin işsizliğe bakışı ve çözüm önerilerine yer verilmiş olup sonuç kısmında ise çalışmada yapılan alan araştırması doğrultusunda gençlerin işsizliğe bakış açısı değerlendirilip çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Çalışmanın amacı, Türkiye’de artan genç işsizliği sorununa yönelik olarak genç işsizliği oranlarının incelenerek Türkiye’deki genç işsizliği sorununda gerekli önlemlerin alınmasına dikkat çekmektedir. Çalışmada yer alan araştırma kapsamında özellikle genç işsizliği sorunu ile karşı karşıya olan Türkiye açısından genç işsizliği sorununun değerlendirilmesinin ve çözüm önerilerinin oluşturulmasının hem literatüre hem de politika yapıcılara yol gösterici nitelikte olabileceği düşünülmektedir.

İşsizlik ve Genç İşsizliği: Kavramsal Çerçeve

Ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan pek çok soruna yol açan işsizlik olgusu, gençlerin çalışma hayatı ve iş tecrübesinden uzak kalmasına, gelir elde edememesine neden olmaktadır. İş gücünden uzaklaşan ve gelir elde edemeyen gençler ise zamanla toplumdan dışlanma sorunuyla karşılaşabilmektedir. Toplumsal ve bireysel birçok sorunu beraberinde getiren genç işsizliği konusunun özellikle politika yapıcılar tarafından dikkatle ele alınması gerekmektedir. Genç işsizliği noktasında Türkiye’deki genel görünümün ortaya konulması ve bu sorunun çözümüne yönelik adımların atılması çok önemli bir konudur. Çalışma kapsamında öncelikle işsizlik ve genç işsizliği kavramları açıklanmış olup sonrasında Türkiye’deki genç işsizliğinin

genel görünümü, gençlerin işsizliğe bakışı ve genç işsizliğe karşı çözüm önerileri üzerinde durulmuştur.

İşsizlik Kavramı

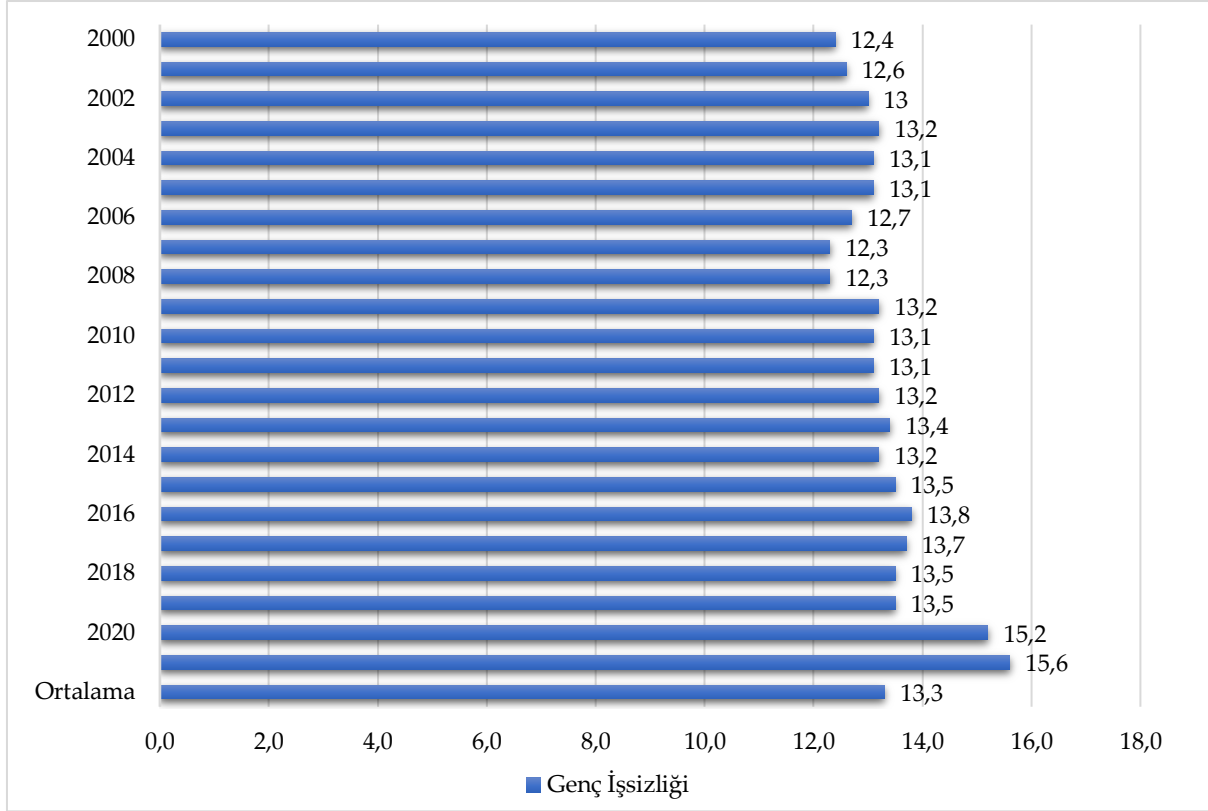
Bir ülkede çalışma gücüne sahip olan ve çalışma arzusu taşıyan kişilerin bir bölümünün iş sahibi olmaması durumuna işsizlik; bu durumdaki kişilere ise işsiz denilmektedir (Kasapoğlu ve Murat, 2018, 250-252). İşsizlik kavramının genel kabul gören tanımı ise On Üçüncü Uluslararası Çalışma İstatistikleri Konferansı (1983)'nda üç ölçüte dayandırılmıştır. Bu ölçütler aşağıda sıralanmıştır (Yüceol, 2005, s. 121):

- *İşi olmama*: referans döneminde, ücretli ya da ücretsiz olarak veya kâr karşılığı hiçbir işte bir saat bile çalışmamış ve bir iş bağlantısı da olmayan
- *İş arıyor olma*: kendi hesabına bir iş kurmak ya da ücretli olarak çalışmak amacıyla son 6 ay içinde bir iş aramış
- *İşbaşı yapmaya hazır*: on beş gün içinde işbaşı yapmaya engel bir hali olmayan.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiçbir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son 4 hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanan ve 15 gün içinde işbaşı yapabilecek durumda olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm kişileri işsiz nüfus olarak nitelendirmektedir. İşsiz nüfusun iş gücü içindeki oranı ise işsizlik oranı olarak adlandırılmaktadır (TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu, 2020, s. 11).

Genç İşsizliği Kavramı

Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization, ILO), Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşlar ile TÜİK'in gençlik dönemini 15-24 yaş grubu kabul etmesinden hareketle 15-24 yaş grubundan olan ve bir hizmet akdine dayalı olarak ücret karşılığı çalışan kişiye genç iş gücü denilmektedir (Murat ve Şahin, 2011, s. 7). Genç işsizliği ise 15-24 yaş grubunda olan ve işi olmayan tüm gençleri ifade eden bir kavramdır (Eurostat, Glossary: Youth Unemployment). Özetle genç işsizliği, çalışma isteği ve gücünde olup makul ve uygun bir iş bulamayan 15-24 yaş arasındaki kişileri ifade etmektedir (Murat, 1995, s. 179). Dolayısıyla genç işsizliği kavramı "genç nüfusun maruz kaldığı işsizlik" şeklinde tanımlanabilir (Ekiz ve Özel, 2020: 1022). Dünyada giderek artan genç işsizliği günümüzde sadece belirli ülkelerin sorunu olmaktan çıkarak küresel bir sorun haline gelmiştir. Grafik 1'de 2000-2020 yılları arasında dünyada genç işsizliği oranları ile ortalaması gösterilmiştir.

Kaynak: ILOSTAT,

https://www.ilo.org/shinyapps/bulkexplorer59/?lang=en&segment=indicator&id=UNE_2EAP_SEX_AGE_RT_A, (02.06.2022).

Grafik 1. 2000-2021 Yılları Arası Dünyada Genç İşsizliği (%)

Grafik 1 incelendiğinde, genç işsizliği oranlarının özellikle Koronavirüs hastalığı (Covid-19) salgınından sonra dünya genelinde artış gösterdiği söylenebilir. Böylece küresel bir sorun haline gelen genç işsizliği nedenlerinin irdelenmesi, gençler arasında işsizlik oranının yüksek olması ile ilgili neden-sonuç ilişkisinin kurulması çok önemlidir. Şekil 1’de gençler arasında işsizlik oranının yüksek olmasıyla ilgili neden-sonuç ilişkisi gösterilmiştir.

Kaynak: Gianni Rosas ve Giovanna Rossignotti, *Gençlerin İstihdamıyla İlgili Ulusal Eylem Planlarının Hazırlanmasına Yönelik Kılavuz*, Uluslararası Çalışma Ofisi Yayınları, ILO, Ankara, 2010, s. 39.

Şekil 1. Gençler Arasında İşsizlik Oranının Yüksek Olmasıyla İlgili Neden-Sonuç İlişkisi

Şekil 1’de gösterildiği üzere, genç işsizliğin yüksek olması iki temel sebebe dayanmaktadır. Bunlardan birincisi, iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına yanıt veremeyen eğitim ve öğretim; ikincisi ise gençler için fazla iş imkanının olmamasıdır. İş gücü piyasasının ihtiyaçlarına cevap veremeyen eğitim ve öğretim sorununun nedeni; güncelliğini yitiren müfredat ve programlar ile çalışma dünyasıyla bağlantıların kopuk olmasıdır. Gençler için fazla iş imkanı olmamasının nedeni sermaye yoğun yatırımlardaki artışın yaşanması, özel sektörün küçük olması ya da gelişmemiş olmasından kaynaklanmaktadır (Rosas ve Rossignotti, 2010, s. 39). Özellikle genç işsizliği oranı yüksek olan ülkelerde bu soruna yönelik neden-sonuç ilişkisini belirlemesi ve bunlar arasındaki ilişkileri doğru bir biçimde ortaya koyması çok önemlidir. Çünkü genç işsizliği; toplumda ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan yetişkin işsizliğine göre daha ağır sonuçlar doğurabilmektedir. Dolayısıyla genç işsizliği konusunun nedenleri kadar sonuçları da birlikte değerlendirilmelidir.

İşsizliğin yarattığı sorunlar genel olarak; ekonomik, sosyal ve psikolojik olarak üçe ayrılmaktadır. Genç işsizliği konusuna ekonomik açıdan bakıldığında; işsiz kalan bireyler için ilk sorunun gelir kaybı olduğu söylenebilir. Çünkü genç işsizliği, hiç bir işte çalışmayan ya da çalışmış olduğu işi kaybeden gençlerin hem kendilerinin hem de ailelerinin gelir yoksunluğu çekmesi anlamına gelmektedir. Söz konusu bu durum ise genç işsizliğinin mikro ekonomik etkilerinin olduğunu göstermektedir. Genç işsizliğinin mikro ekonomik sonuçları dışında toplumun tamamını etkileyen makroekonomik sonuçları da bulunmaktadır. Bu bağlamda genç işsizliği ekonomik açıdan gençlerin eğitimleri için ayırdıkları kaynakların israf olmasına yol açtığı gibi gençlerin üretime katılmamasına, ülke üretiminde önemli kayıp ve eksik istihdam durumunun oluşmasına neden olabilmektedir.

Genç işsizliğinin ekonomik sonuçları dışında sosyal ve psikolojik sonuçları da bulunmaktadır. Genç işsizliği sosyal açıdan; gençlerin toplumdaki, çevrelerinden ve çalışma hayatından uzaklaşmasına, kendilerini toplumdaki soyutlanmış hissetmesine, topluma ve sisteme karşı öfkeli hale gelmesine, beyin göçüne, politik sisteme ve düzene duydukları güvenin azalmasına, alkol, uyuşturucu gibi madde kullanımının artmasına ve suç oranlarının yükselmesine de yol açabilmektedir (Gündoğan, 1999, s. 70-71; Ekiz ve Özel, 2020, s. 1030; Murat ve Şahin, 2011, s. 35). Genç işsizliğin ekonomik ve sosyal sonuçları olduğu kadar psikolojik açıdan da birçok sonuçları bulunmaktadır. Çünkü genç bir birey işsiz kalıp yeni bir kimlik ya da istediği statüyü kazanamadığında kendisini başarısız görmekte ve bu durum kişiyi psikolojik anlamda olumsuz etkileyebilmektedir. Ayrıca kişi çalışmadığı için gelir kaybına uğradığından kişinin toplum içinde sosyalleşmesi güçleşmekte ve kişi zamanla kendini toplumdaki dışlanmış hissedebilmektedir. Bunun yanı sıra işsiz kalan gençlerin çalışma hayatı ve iş tecrübesinden uzak kalması da onların sosyalleşme sürecine zarar verebilmektedir (Gündoğan, 1999, s. 70-71). Bu nedenle devlet yatırımlarının gençlerin niteliklerini geliştirme kapsamında düzenlenmesi, başta genç işsizliği ve eğitim harcamalarına yönelik politikaların artırılması genç işsizliği noktasında çok önemlidir (Altay, 2005, s. 161).

Türkiye’de Genç İşsizliği

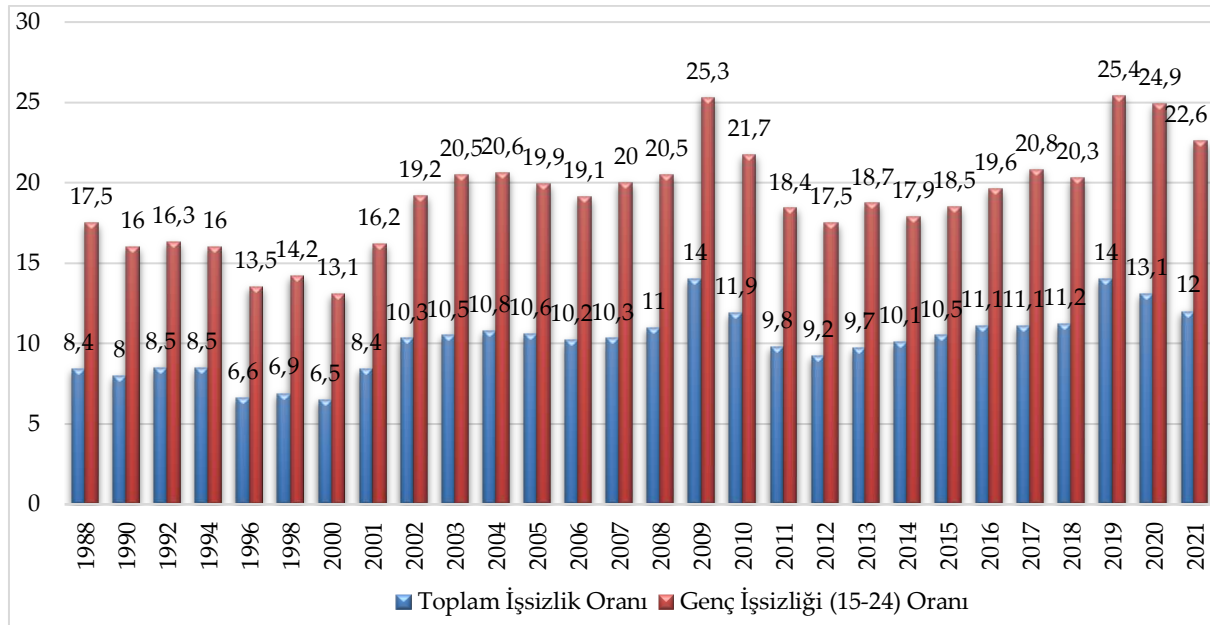
Gençlerin yetişkinlere göre daha az tecrübeye sahip olması ya da okulu bırakan gençlerin iş bulmada güçlük yaşaması gençleri işsizlik karşısında daha savunmasız hale getirmektedir. Dolayısıyla gençler hem eğitim hayatı hem de ilk iş bulma arasındaki süreçte işsizliğe karşı son derece hassastır. Nitekim birçok ülkede genç işsizliğinin genel işsizlik oranlarından fazla

olması, genç işsizliğinin ciddi bir sorun olduğunu göstermektedir. (Bayrakdar ve İncekara, 2013, s. 19).

Çalışmanın bu bölümünde genç işsizliği konusu, Türkiye’de genç işsizliğinin genel görünümü ile Türkiye’de eğitim durumuna göre genç işsizliği olmak üzere iki başlık halinde incelenmiştir. Çalışmada Türkiye’de genç işsizliğinin genel görünümü kapsamında; Türkiye’de işsizlik ve genç işsizliği oranları, 15-24 yaş arası cinsiyete göre iş gücü durumu incelenmiştir. Türkiye’de eğitim durumuna göre genç işsizliği alt başlığında ise 15 yaş üstü eğitim durumuna göre işsizlik oranları, 15 yaş üstü yüksekokul ve fakülte mezunlarının en son mezun oldukları alana göre işsizlik oranları ile 15-24 ve 15-29 yaş grubunda olup eğitimde ya da istihdamda olmayanların oranları verilmiştir.

Türkiye’de Genç İşsizliğinin Genel Görünümü

Genç işsizliği kişilerde ekonomik, sosyal ve psikolojik olarak birçok soruna neden olabilmektedir. Çünkü iş gücü dışında kalan gençler çalışma hayatı ve iş tecrübesinden uzak kalabilmekte, gelir elde edememekte ya da eğitim gördükleri alanlarda istihdam edilememektedir. Böylece gençlerin iş gücü dışında kalması ya da niteliklerine uygun olmayan işlerde çalışması onları ekonomik ve psikolojik olarak olumsuz etkileyebilmekte, gençlerin kendilerini toplumdan dışlanmış hissetmelerine yol açabilmektedir. Toplumsal ve bireysel birçok sorunu beraberinde getiren genç işsizliğinin Türkiye’deki genel görünümünün ortaya konulması sorunun çözümüne yönelik adımların atılması açısından önemlidir. Grafik 2’de TÜİK verilerine göre Türkiye’nin 1988-2021 yılları arasındaki toplam işsizlik oranları ile genç işsizliği oranlarına yer verilmiştir.

Kaynak: Volkan Işık, "Türkiye’de Genç İşsizliği ve Genç Nüfusta Atalet", *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 11, 2016, s. 139; Şuayip Durak ve Vedat Kaya, "Türkiye’de İşsizlik ve İşsizliği Azaltmaya Yönelik Politikalar: Tarihsel Bir Bakış", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 28, Sayı: 2, 2014, s. 58; Ayşe Tekin, "2000’li Yıllardan Günümüze Türkiye Ekonomisinde Genç İşsizlik Sorunu ve Çözüm Önerileri", *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt: 28, Sayı: 3, 2021, s. 452; TÜİK, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=istihdam-issizlik-ve-ucret-108&dil=1>, (29.09.2022) verileri kullanılarak yazar tarafından derlenmiştir.

Grafik 2. 1988-2021 Yılları Arası Türkiye’de İşsizlik ve Genç İşsizliği Oranları (%)

Grafik 2 incelendiğinde; toplam işsizlik oranları ile genç işsizliği oranlarının günümüze kadar arttığı gözlenmektedir. 1988 yılında %8,4 olan toplam işsizlik oranı 1996 yılında %6'lar düzeyine düşse de 2010 yılında bu oranın %11'ler, 2020 yılında ise %13'ler düzeyine yükseldiği görülmektedir. Genç işsizliği oranının ise 1988 yılından 2002 yılına kadar düştüğü ancak 2001 krizinin etkisiyle tekrar yükselme eğilimine girdiği gözlenmektedir. 2012 ve 2014 yıllarında genç işsizliği seviyesi %17'ler seviyesine düşse de 2020 yılında Covid-19 salgının etkisiyle yaşanan ekonomik kriz sonucunda genç işsizliği tarihteki en yüksek seviyesine ulaşarak %24,9 olmuş, 2021 yılında bu oran %22,6'ya inmiştir.

Türkiye'de Eğitim Durumuna Göre Genç İşsizliği

Gençler arasında işsizlik olgusu sadece ülke ekonomisi ya da büyümesiyle değil, onların çalışma hayatına katılma ya da eğitimlerine devam etme kararlarıyla da yakından ilgilidir. Bu nedenle genç işsizliği sorununda eğitim faktörü de çok önemlidir. Çünkü genç işsizlerin bir bölümü üniversite mezunları arasından çıkmaktadır. Hatta kimi gençler, iş bulamadıklarında ya da niteliklerine uygun işte çalışmadıklarında kendilerini yetersiz görebilmekte, lisansüstü eğitimlere yönelebilmektedir (İzgi, 2012, s. 303). Bu durum ise genç işsizliği oranlarında uzun dönemde azalma görülmesine ve gençlerin eğitim hayatına yönelip çalışma hayatından uzak kalmasına yol açabilmektedir.

Nitekim Arı ve Yıldız (2017) tarafından yapılan çalışmada yükseköğretim okullaşma oranı ile nüfus artış hızının uzun dönemde genç işsizliği üzerinde pozitif yönde bir etkisinin olduğu ortaya konulmuştur. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular sonucunda, yükseköğretim okullaşma oranının artmasıyla birlikte nitelikli iş gücü arzının arttığı ve genç işsizliği oranının yükseldiği belirtilmiştir (Arı ve Yıldız, 2017, s. 309-315). Tablo 1'de 2004-2021 yılları arasında Türkiye'de 15 yaş üzeri nüfusun eğitim durumuna göre işsizlik oranları verilmiştir.

Tablo 1. 2004-2021 Yılları Arası 15 Yaş Üstü Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranı (%)

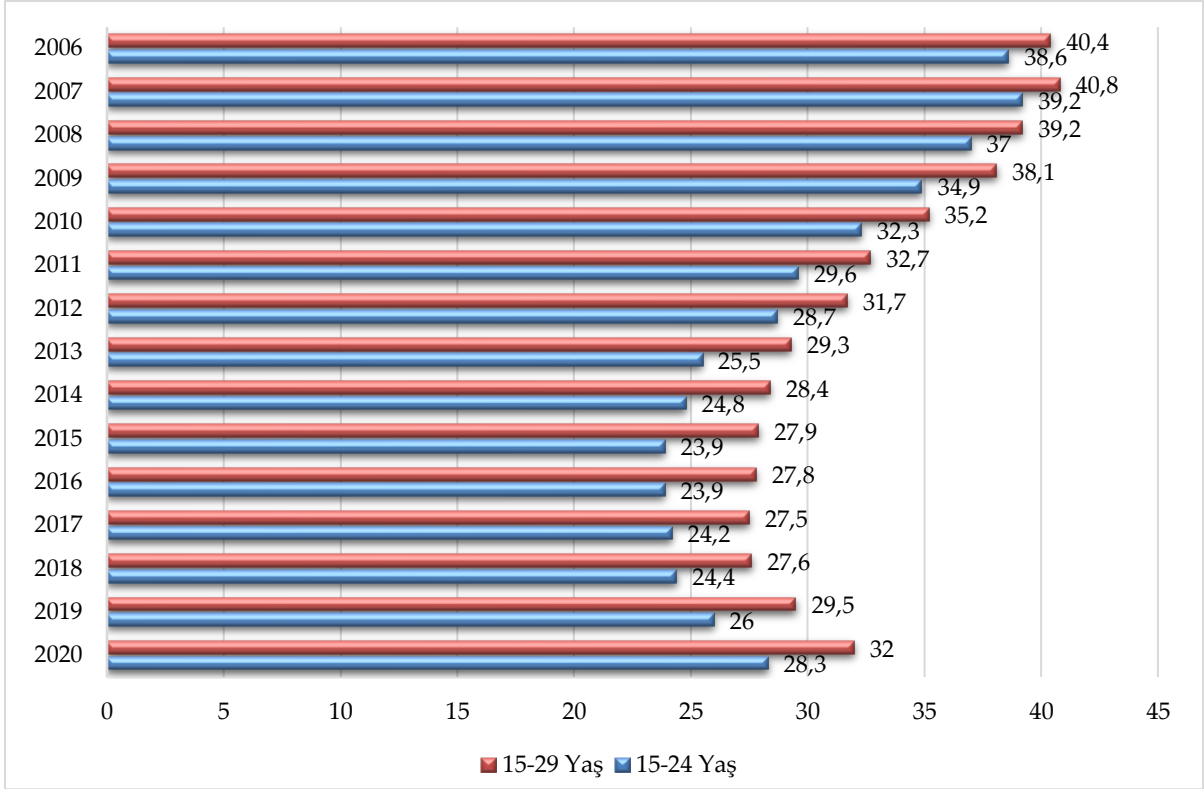
YILLAR	OKUR-YAZAR OLMAYANLAR	LİSE ALTI EĞİTİMLİLER	LİSE	MESLEKİ VEYA TEKNİK LİSE	YÜKSEK ÖĞRETİM
2004	4,3	9,7	14,7	16,0	12,2
2005	4,9	10,1	13,9	13,6	10,0
2006	4,8	9,8	14,0	11,8	9,6
2007	5,2	9,8	13,9	12,0	9,7
2008	6,3	10,7	14,1	11,7	10,3
2009	8,0	13,9	18,0	15,6	12,1
2010	6,0	11,6	15,9	13,2	11,0
2011	4,6	9,3	12,6	11,0	10,4
2012	3,9	8,7	11,8	10,1	10,1
2013	4,9	9,3	12,0	10,5	10,3
2014	6,3	9,4	11,9	10,6	10,6
2015	5,3	10,0	12,4	10,2	11,0
2016	5,7	10,2	13,4	11,6	12,0
2017	5,8	9,8	13,3	11,9	12,7
2018	5,8	10,1	13,1	11,4	12,4

2019	9,2	13,2	16,1	15,3	13,7
2020	9,2	12,7	15,5	14,3	12,8
2021	8,2	11,1	14,1	12,9	12,4
ORTALAMA	6,0	10,5	13,9	12,4	11,3

Kaynak: Halil Yapraklı, Taner Taş, Kubilay Yılmaz, “Genç İşsizlik, Eğitim Düzeyi ve Suç İlişkisi: Türkiye Örneği”, **Gençlerle 360 Derece: 3. Uluslararası Öğrenci Kongresi**, 2016; TÜİK, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=istihdam-issizlik-ve-ucret-108&dil=1>, (30.09.2022) verileri kullanılarak yazar tarafından derlenmiştir.

Tablo 1’de verilen eğitim durumlarına göre işsizlik oranları Türkiye’de işsizlik ile eğitim arasındaki ilişkiyi görebilmek açısından önemlidir. Türkiye’de eğitim düzeyine göre işsizlik oranlarına genel olarak bakıldığında, 2004-2021 yılları arasındaki işsizlik oran ortalamasının en yüksek lise (%13,9); en düşük okur-yazar olmayanlarda (%6) olduğu görülmektedir. Tablo 1’e göre, yükseköğretim mezunlarının yıllara göre işsizlik oranına bakıldığında; bu oranın giderek arttığı görülmektedir. Yükseköğretim okullaşma oranındaki hızlı artışın uzun vadede genç işsizliğe yansımaları dikkatle takip etmek ve bu anlamda gerekli önlemleri almak Türkiye açısından çok önemlidir. Tablo 1 incelendiğinde, okur-yazar olmayanlar ile lise altı eğitimlilerin işsizlik oranının lise, mesleki veya teknik lise, yükseköğretim mezunu olanlardan daha az olduğu görülmektedir. Bu noktada Türkiye’nin temininde güçlük çekilen iş kollarına daha fazla önem verilmesi; bu iş kollarında yer almak isteyen gençlere eğitim, nitelik ve yetkinlik kazandırılması; bu doğrultuda onların işverenlerle bağlantılarının sağlanması gerekmektedir.

Genç işsizliği noktasında önemli olan bir diğer gösterge ise İngilizce “not in education, employment, or training (NEET)”, Türkçe “ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY)” olan grubun oranlarıdır. Çünkü iş gücü piyasasındaki gençleri istihdamda olanlar ya da işsiz olanlar şeklinde kategorize etmek gençlik politikalarının yetersiz kalmasına neden olmaktadır (Kılıç, 2014, s. 122). NEET kavramı birçok araştırmacı, ulusal otorite ve uluslararası kuruluşların eğitimden, çalışma hayatından kopan gençlerin iş gücü piyasasındaki riskli durumları ile sosyal dışlanma durumlarını inceleyen çalışmalarda başvurdukları bir kavram olarak öne çıkmaktadır. Avrupa İstihdam Komitesi Göstergeler Grubu, NEET kavramı için 15-24 yaş arası ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede yer alan gençler tanımını yapmıştır (Kılıç, 2014, s. 122-123). Dolayısıyla işsizlik oranı, iş bulamayan genç nüfusun ekonomik olarak aktif bireylerini ifade ederken NEET oranı; çalışmayan, eğitimde ya da yetiştirmede olmayan gençlerin genç nüfus içindeki payını ifade etmektedir. Son yıllarda gerek uluslararası kuruluşlar gerekse araştırmacılar tarafından giderek artan bir biçimde kullanılan NEET göstergesi hesaplanırken ilk zamanlar 15-24 yaş arasındaki gençler dikkate alınmaktaydı. Ancak eğitim sürelerinin uzamasından dolayı bu yaş aralığı 15-29 yaş aralığındaki gençleri kapsayacak şekilde genişletildi (Aslan, 2019, s. 5). Genç nüfus açısından NEET verileri Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) veri tabanında 15-19 yaş, 20-24 yaş ve 15-29 yaş; Avrupa İstatistik Ofisi (Statistical Office of the European Communities, EUROSTAT) istatistiklerinde ise 15-24 yaş ve 15-29 yaş aralıkları şeklinde verilmektedir. EUROSTAT istatistiklerine göre 2006-2021 yılları arası Türkiye’nin NEET oranları Grafik 3’te gösterilmiştir.

Kaynak: EUROSTAT,

[https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFSI_NEET_A_custom_2030165/default/table?lang=en_\(03.02.2022\)](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFSI_NEET_A_custom_2030165/default/table?lang=en_(03.02.2022))

Grafik 3. 2006-2020 Yılları Arası 15-24 Yaş ve 15-29 Yaş NEET Oranları (%)

Grafik 3 incelendiğinde, Türkiye’de 15-29 yaş aralığı NEET oranı 2006 yılında %40’lar seviyesindeyken özellikle 2011 yılından sonra bu oranda ciddi düşümlerin yaşandığı görülmektedir. Nitekim 15-29 yaş aralığı NEET oranı 2020 yılında %28’ler düzeyine düşmüştür. Türkiye’de 15-29 yaş aralığındaki NEET oranının azalmasının en önemli nedeni; son on yılda eğitime kayıt oranının artması, gençlerin eğitime daha uzun süre devam etme eğiliminde olmasıdır (OECD, 2016). Türkiye’de son yıllarda NEET oranlarındaki azalmanın en büyük payının son dönemde açılan çok sayıdaki üniversiteler olduğu söylenebilir.

Genç İşsizliği Üzerine Saha Çalışması

Çalışmanın bu bölümünde MCBÜ (Manisa Celal Bayar Üniversitesi) İİBF (İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi)’de (İşletme, İktisat, Maliye, Kamu Yönetimi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Ekonometri Bölümleri) öğrenim gören (18-24 yaş arası) öğrenciler üzerinde yapılan anket çalışmasının konusu, amacı, kapsamı, önemi, kullanılan anket formu ve ölçeği ile bulgu ve önerilerine yer verilmiştir. Çalışmanın bu bölümünün önemi; gençlerin tecrübe eksikliği, liyakat sorunu gibi nedenlerle istihdam edilememesi ve sosyal dışlanma riskiyle karşılaşması sorununa yönelik olarak saha çalışmasının yapılması, genç işsizliği sorununa yönelik çözüm önerilerinde bulunulmasıdır.

Araştırma Konusu ve Amacı

Araştırmanın konusu genç işsizliği ile ilgilidir. Bu kapsamda henüz mezun olmayan, T.C. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından açıklanan üniversitelerdeki bölümlere göre niteliklerine uygun işlerde çalışma oranı en düşük ve iş bulma süreleri en uzun olan İİBF bölümlerinde öğrenim gören potansiyel genç işsizlere yönelik alan araştırması yapılmıştır. Alan araştırmasının örneklemini ise MCBÜ İİBF’nin tüm bölümlerinde öğrenim gören 18-24 yaş arası öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında, örnekleme oluşturan MCBÜ İİBF öğrencilerinin işsizlikle ilgili kaygı, beklenti, plan ve düşüncelerine ilişkin sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırmanın amacı, potansiyel genç işsizlerin işsizlikle ilgili düşüncelerini ortaya koymaktır. Ayrıca araştırmada, işsizliğin gençler üzerinde ortaya çıkardığı kaygılar ve bu kaygıların sonucunda gençlerin gelecekle ilgili beklenti ve planlarının tespit edilmesi hedeflenmiştir.

Araştırmanın Kapsamı ve Önemi

Araştırma kapsamında incelenen genç nüfus, özellikle tecrübe eksikliği nedeniyle eğitim gördükleri alanlarda çalışmamakta ya da işsiz kalabilmektedir. Kişilerin özellikle üniversite eğitiminden sonra kendi alanlarında çalışma istekleri gerek tecrübe eksikliği gerekse liyakat sorunu gibi nedenlerle amacına ulaşmamakta ve işsiz kalan gençler maddi kazanç elde edemediği gibi bir süre sonra toplumdaki soyutlanabilmektedir.

Tablo 2’de T.C. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından açıklanan üniversitelerdeki bölümlere göre niteliklerde uygun işlerde çalışma oranı düşük ve yüksek olan meslekler gösterilmiştir.

Tablo 2. Bölümlere Göre Niteliklerde Uygun İşlerde Çalışma Oranı Düşük ve Yüksek Olan Meslekler (%)*

Bölümlere Göre Nitelik Uyuşmazlığı (Niteliklerine Uygun İşlerde Çalışma Oranı Düşük Meslekler, %)		Bölümlere Göre Niteliklerde Uygun İşlerde Çalışma Oranı Yüksek Olan Meslekler (%)	
Meslekler	Niteliklerine Uygun İşlerde Çalışma Yüzdesi	Meslekler	Niteliklerine Uygun İşlerde Çalışma Yüzdesi
Siy. Bil. Kamu Yön. Ulus. İlişk.	19,9	Eczacılık	98,4
Arkeoloji	19,8	Psikoloji	93,8
Sağlık Yönetimi	19,6	Pilotaj	93,8
İşletme	18,0	Matematik Öğretmenliği	93,6
Maliye	17,9	Sınıf Öğretmenliği	90,9
İktisat	17,8	Okul Öncesi Öğretmenliği	89,1
Ekonometri	16,4	Hukuk	87,8
Çalışma Ekonomisi	15,7	İstatistik	84,8
Uluslararası Ticaret	14,4	Hemşirelik	83,5

Bankacılık ve Sigortacılık	11,9	Diş Hekimliği	83,3
Turizm	10,7	Tıp	83,0

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi, <https://www.cbiko.gov.tr/>, (31.01.2022).

* Bölümlerin sınıflandırmaları için ayrıca bkz.: <https://www.cbiko.gov.tr/cms-uploads/2021/07/uni-veri-yontem.pdf>.

Tablo 2’de yer alan üniversitelerdeki bölümlere göre niteliklerde uygun işlerde çalışma oranı en düşük 11 bölüm incelendiğinde, genel olarak üniversitelerin İİBF bölümlerini oluşturan siyaset bilimi, kamu yönetimi, işletme, maliye, iktisat, ekonometri, çalışma ekonomisinin olduğu görülmektedir. Bölümlere göre niteliklerde uygun işlerde çalışma oranı sıralandığında ise ilk 11 arasına eczacılık, psikoloji, pilotaj, matematik öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği, hukuk, istatistik, hemşirelik, diş hekimliği ve tıp olduğu görülmektedir.

Tablo 3’te ise alan araştırmasının örneklemini oluşturan İİBF öğrencilerinin T.C. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından hazırlanan bölüm bazında iş bulma sürelerine göre oranları verilmiştir.

Tablo 3. İİBF Bölümlerinin İş Bulma Sürelerine Göre Oranları (%)*

Bölümler*	Mezuniyetten 6 ay öncesine kadar işe girenler	Mezuniyetten sonra ilk 6 ayda işe girenler	6-12 ay	12+ ay
Maliye	9,9	35,9	13,8	40,4
Siy. Bil. Kamu Yön. Ulus. İliş.	10,7	41,1	13,8	34,4
İktisat	12,2	42,9	14,7	30,2
Çalışma Ekonomisi	12,3	44	15,6	28,1
İşletme	13,2	45,1	14,7	27
Ekonometri	13,4	45,1	14,6	26,9

Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi, <https://www.cbiko.gov.tr/>, (09.01.2022).

* Siyaset Bilimi Kamu Yönetimi Uluslararası İlişkiler (Siy. Bil. Kamu Yön. Ulus. İliş.): Avrupa Birliği İlişkileri, Kamu Yönetimi, Küresel Siyaset ve Uluslararası İlişkiler, Küresel ve Uluslararası İlişkiler, Siyaset Bilimi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Toplumsal ve Siyasal Bilimler, Uluslararası Çalışmalar, Uluslararası İlişkiler, Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği, Uluslararası İlişkiler ve Deniz Güvenliği bölümlerini kapsamaktadır. İktisat: Ekonomi, Ekonomi ve Finans, İktisat, İşletme-Ekonomi bölümlerini kapsamaktadır. Çalışma Ekonomisi: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümlerini kapsamaktadır. İşletme: İşletme, Yönetim Bilimleri (İşletme Fakültesi) bölümlerini kapsamaktadır. Ekonometri: Ekonometri, Finansal Ekonometri bölümlerini kapsamaktadır.

Tablo 3 incelendiğinde, İİBF bölümlerinde mezun olduktan sonra ilk 6 ayda işe girenlerin oranının 6 ay ve sonrasında işe girenlerin oranından daha az olduğu görülmektedir. Ayrıca Tablo 2’de gösterildiği üzere, bu bölümlerin niteliklerine uygun işlerde çalışma oranları da çok düşüktür. Bu kapsamda çalışmanın bu bölümünde MCBÜ İİBF bölümlerinde yapılan alan araştırması sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilip çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Araştırmada Kullanılan Anket Formu ve Ölçek

Anket formu oluşturulurken anket cevaplandırılma oranında önemli belirleyicilerden olan anketin uzunluğu noktasına dikkat edilmiştir. Online şekilde yapılan anket, toplam 33 sorudan oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan anket soruları Tatar (2019); Dursun ve Aytaç (2009); Mütevellioğlu, Zambak ve Mert (2010)’in çalışmalarından yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Ankette yer alan ilk 24 soruda öğrencilerin okudukları bölüm ve işsizlikle ilgili düşünceleri ölçülmek istenmiş olup bu sorular Tablo 4’te belirtilen ifadelerden oluşmuştur. Öğrencilerin bu ifadelere katılım derecelerini belirtmek üzere 5’li likert tipi ölçek (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) kullanılmıştır. Anket formunda yer alan 25. soruda ise işsiz kalma korkusuna 1’den 10’a kadar değer verilerek öğrencilerin işsiz kalma korkusu ölçülmek istenmiştir. Anketin 26. sorusunda öğrencilerin mezun olduktan sonra ortalama maaş tahminleri ne kadar olduğu, 27. sorusunda ise mezun olduktan sonra maaşlarının ne kadar olmasını istedikleri sorularına yer verilmiştir. Diğer sorular ise öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemek için oluşturulan yaş, cinsiyet, okudukları bölüm, sınıf, aylık ortalama kişisel gelir, aylık ortalama toplam hane gelirlerinden oluşmuştur.

Anketin geçerliliği ve güvenilirliği ile cevap oranı konusundaki yakın bir ilişki olduğu dikkate alınarak, anketin tasarımı, ankette yer alan soruların düzenlenmesi ve pilot çalışmanın yapılması işlemleri özenli bir biçimde yapılmıştır. Anket ilk olarak MCBÜ İİBF maliye bölümünde öğrenim gören 90 öğrenciye online şekilde uygulanarak pilot test yapılmıştır. MCBÜ İİBF’de öğrenim gören 18-24 yaş arasındaki öğrencilerin verdiği cevapları içeren anket çalışması 389 kadın, 249 erkek olmak üzere toplamda 638 kişiye online şekilde uygulanmıştır. MCBÜ İİBF işletme bölümünden 90 kişi (%14,1), iktisat bölümünden 81 kişi (12,7), maliye bölümünden 112 kişi (%17,6), kamu yönetimi bölümünden 88 kişi (%13,8), siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler bölümünden 98 kişi (%15,4), çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri bölümünden 80 kişi (%12,5), ekonometri bölümünden 89 kişi (%13,9) online şekilde anketi cevaplandırmıştır. Hatalı cevap verilmesini önlemek amacıyla katılımcıların verdiği cevapların sadece bilimsel araştırmada kullanılacağı, anket verilerinin gizlilik ve güven verilerine bağlı kalınarak sadece araştırmacı tarafından değerlendirileceği ve başka taraflarla paylaşılmayacağı taahhüdü verilmiştir.

Anket Google Forms üzerinden hazırlanarak online biçimde uygulanmıştır. Verilerin girişi ve analizi için SPSS (Statistical Package for the Social Sciences, Sosyal Bilimler için İstatistik Programı) for Windows 23.0 programı kullanılmıştır.

Araştırma Bulguları ve Öneriler

Katılımcıların demografik profilleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Demografik Profillerine Göre Dağılım

YAŞ	Frekans	Yüzde (%)	CİNSİYET	Frekans	Yüzde (%)
18	9	1,4	Kadın	389	61
19	49	7,7	Erkek	249	39
20	113	17,7	Toplam	638	100
21	144	22,6			
22	165	25,9			
23	94	14,7			
24	64	10			
Toplam	638	100			
OKUDUĞU BÖLÜM	Frekans	Yüzde (%)	SINIF	Frekans	Yüzde (%)
İşletme	90	14,1	1	87	13,6
İktisat	81	12,7	2	180	28,2
Maliye	112	17,6	3	222	34,8
Kamu Yönetimi	88	13,8	4	119	18,7
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	98	15,4	Senem uzadı	30	4,7
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	80	12,5			
Ekonometri	89	13,9			
Toplam	638	100			
AYLIK ORTALAMA KİŞİSEL GELİR	Frekans	Yüzde (%)	AYLIK ORTALAMA TOPLAM HANE GELİRİ	Frekans	Yüzde (%)
1000 TL ve altı	342	53,6	1000 TL ve altı	9	1,4
1.001-2.000 TL	172	27,0	1.001-3.000 TL	45	7,1
2.001-3.000 TL	77	12,1	3.001-5.000 TL	142	22,3

3.001-5.000 TL	33	5,2	5.001-7.000 TL	178	27,9
5.001 ve üstü	14	2,2	7.001-9.000 TL	98	15,4
Toplam	638	100	9.001-11.000 TL	56	8,8
			11.001-13.000 TL	44	6,9
			13.001-15.000 TL	19	3,0
			15.001-17.000 TL	19	3,0
			17.001 ve üstü	28	4,4
			Toplam	638	100

Tablo 4’te görüldüğü üzere, ankete katılan öğrenciler 18-24 yaş aralığındadır. Bunların %80,9’u 20-23 yaş aralığından oluşmaktadır. Ankete 389 kadın, 249 erkek olmak üzere toplam 638 kişi katılmıştır. Ankete katılan bölümlerin tümünde %10 üzerinde katılım sağlanmıştır. Ankete katılan öğrencilerin %95,3’lük kısmını 1-4 arası sınıflar oluşturmuştur. Ayrıca ankete katılan öğrencilerin aylık ortalama kişisel gelirlerinin 1.000 TL (Türk lirası) ve altı (%53,6) ile 1.001-2.000 TL (%27) arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin aylık ortalama hane gelirlerinin ise 5.001-7.000 TL (%27,9) ile 3.001-5.000 TL (%22,3) arasında yoğunlaştığı görülmektedir. 18-24 yaş arası MCBÜ İİBF öğrencilerinin araştırmanın likert tipi ölçekle hazırlanan ifadelerle verdikleri cevaplar ise Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Likert Tipi Sorulara Verdiği Cevaplar

Sorular	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
L1. Şu an okuduğum bölümden memnunum	54	8,5	81	12,7	152	23,8	277	43,4	74	11,6
L2. Şu an aldığım eğitimden memnunum	66	10,3	112	17,6	188	29,5	231	36,2	41	6,4
L3. Mezun olduktan sonra kendi ülkemde eğitimime devam etmek isterim (yüksek lisans-doktora)	151	23,7	186	29,2	155	24,3	111	17,4	35	5,5

L4. İmkânım olursa yurt dışında eğitimime devam etmek isterim (yüksek lisans-doktora)	53	8,3	43	6,7	52	8,2	140	21,9	350	54,9
L5. Aldığım eğitimin iş bulmam noktasında yeterli olacağını düşünüyorum	140	21,9	162	25,4	205	32,1	106	16,6	25	3,9
L6. Mezun olduğum branşta iş bulmak istiyorum	63	9,9	58	9,1	111	17,4	203	31,8	203	31,8
L7. Gelecekle ilgili işsizlik açısından endişelerim var	45	7,1	42	6,6	44	6,9	130	20,4	377	59,1
L8. Mezun olunca iş bulacağımdan eminim	177	27,7	182	28,5	202	31,7	56	8,8	21	3,3
L9. Mezun olunca kamu sektöründe iş bulacağımı düşünüyorum	171	26,8	177	27,7	218	34,2	58	9,1	14	2,2
L10. Mezun olunca özel sektörde iş bulacağımı düşünüyorum	83	13,0	94	14,7	243	38,1	172	27,0	46	7,2
L11. Mezun olunca beklentilerimi karşılayacak düzeyde iş bulabileceğimi düşünüyorum	143	22,4	173	27,1	226	35,4	80	12,5	16	2,5
L12. Mezun olunca düşük ücretli bir iş bulabileceğimi düşünüyorum	64	10,0	77	12,1	156	24,5	217	34,0	124	19,4
L13. İşverenlerin liyakatle bana davranacağını düşünüyorum	136	21,3	166	26,0	243	38,1	70	11,0	23	3,6
L14. İmkânım olursa yurt dışında çalışmayı isterim	52	8,2	54	8,5	47	7,4	120	18,8	365	57,2
L15. Yurt dışına gittiğimde nelerin beni karşılayacağını biliyorum	64	10,0	87	13,6	179	28,1	168	26,3	140	21,9
L16. İşsizlikle mücadelede devletin sorumluluğu vardır	75	11,8	46	7,2	62	9,7	132	20,7	323	50,6
L17. Birçok ülkede işsizlikle ilgili uygulanan politikaları biliyorum	52	8,2	94	14,7	215	33,7	189	29,6	88	13,8

L18. Ülkemizde işsizlikle ilgili devletin desteklerinin neler olduğunu biliyorum	82	12,9	107	16,8	192	30,1	188	29,5	69	10,8
L19. Ülkemizde işsizlikle ilgili gereken önlemleri devletin aldığına inanıyorum	280	43,9	156	24,5	129	20,2	49	7,7	24	3,8
L20. Ülkemizde işsizliğe yönelik uygulanan devlet politikalarını yeterli görüyorum	308	48,3	176	27,6	109	17,1	28	4,4	17	2,7
L21. İşe başladığımda asgari ücret almak beni tatmin eder	354	55,5	163	25,5	68	10,7	32	5,0	21	3,3
L22. İşsiz kalırsam politik sisteme olan güvenim azalır	66	10,3	58	9,1	91	14,3	150	23,5	273	42,8
L23. İşsiz kalırsam politik düzene olan güvenim azalır	76	11,9	50	7,8	89	13,9	150	23,5	273	42,8
L24. İşsiz kalmaktan korkuyorum	66	10,3	40	6,3	55	8,6	107	16,8	370	58,0

Bu bulgular değerlendirildiğinde;

- katılımcıların verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak okuduğu bölüm ve aldıkları eğitimden memnun oldukları ancak imkanları olduğu takdirde lisansüstü eğitimlerine yurt dışında devam etmek istedikleri ve yurt dışında çalışmak istedikleri,
- mezun oldukları branşta iş bulmak istedikleri,
- işsiz kalmakla ilgili endişe ve korkularının olduğu,
- mezun olduklarında işe başlasalar bile bu işin düşük ücretli bir iş olacağı,
- işsizlikle mücadelede devletin sorumluluğunun olduğu,
- işsiz kaldıkları takdirde politik sisteme ve politik düzene olan güvenlerinin sarsılacağına yönelik sorulara katıldıkları gözlenmiştir.

Tablo 5’de görüldüğü gibi katılımcıların ağırlıklı olarak katılmadığı ifadeler ise;

- mezun olunca kendi ülkelerinde eğitimlerine devam etme (yüksek lisans-doktora),
- mezun olduklarında iş bulacağından (özellikle kamu sektöründe) emin oldukları,
- işe başladıklarında asgari ücretin onları tatmin edeceği,
- ülkemizde devletin işsizlikle ilgili gereken önlemleri aldığı,
- ülkemizde işsizliğe yönelik uygulanan devlet politikalarının yeterli olduğudur.

Ankette yer alan “Mezun olunca beklentilerimi karşılayacak düzeyde iş bulabileceğimi düşünüyorum” ve “İşverenlerin liyakatle bana davranacağını düşünüyorum” ifadelerine ankete katılan gençlerin çoğu “katılmıyorum” ile “ne katılıyorum ne katılmıyorum” cevabını vermiştir. Ankette yer alan “Yurt dışına gittiğimde nelerin beni karşılayacağını biliyorum”, “Birçok ülkede işsizlikle ilgili uygulanan politikaları biliyorum”, “Ülkemizde işsizlikle ilgili

devletin desteklerinin neler olduğunu biliyorum” ifadelerine ise katılımcıların çoğu “katılıyorum” ile “ne katılıyorum ne katılmıyorum” cevabını vermiştir.

Sonuç olarak, MCBÜ İİBF gençlerinin işsizlik konusunda gelecekle ilgili endişelerinin, işsizlik korkularının olduğu ve imkanları olduğu takdirde yurt dışında eğitimlerine devam etmek, yurt dışında çalışmak istedikleri gözlenmiştir. Öğrencilerin işsiz kalma korkularını derecelendirme sonuçlarına yönelik frekans ve yüzdeler ise Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların İşsiz Kalma Korkusu

Hiç								Orta								Aşırı Derecede Fazla			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10										
Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
9	1,4	4	0,6	13	2,0	16	2,5	51	8,0	33	5,2	67	10,5	105	16,5	89	13,9	251	39,3

Tablo 6’da görüldüğü üzere öğrencilerin işsiz kalma korkusuna yönelik oluşturulan ve 1 “hiç”, 5 “orta” ve 10 “aşırı derecede fazla” olarak değerlendirilen sorusuna verilen cevaplar değerlendirildiğinde; cevapların %39,3’ü “aşırı derecede fazla” olarak değerlendirilen 10 puanı; %13,9’u 9 puanı ve %16,5’i 8 puanı işaretlemiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %1,4’ü ise işsiz kalma korkusu yaşamamaktadır. Tablo 6’ya göre, işsiz kalma korkusu olmadığını düşünenlerin sayısı çok düşük, işsiz kalma korkusu yaşayanların oranının ise çok fazla olduğu görülmektedir.

Katılımcıların genç nüfusta işsizliğe yönelik algı ve düşüncelerine yönelik bulguları değerlendirmek için öncelikle ifadelerin açımlayıcı faktör analizi, sonrasında her bir boyut için güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

Tablo 7. KMO ve Bartlett Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği		,886
Bartlett'in Küresellik Değeri	Ki-Kare Derecesi	8248,429
	Serbestlik Derecesi	276
	p	,000

Tablo 7’de örneklemin büyüklük açısından faktör analizi için veri yapısının uygunluğunu değerlendirmek amacıyla KMO değeri hesaplanmıştır. 0,886 olarak bulunan bu değere göre, veri yapısı faktör analizi yapabilmek için yeterli ve iyidir. Bartlett testi sonucunda elde edilen ki-kare değerinin 0,05 düzeyinde anlamlıdır. Böylece faktör analizi yapılmış ve Tablo 8’de yer alan sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 8. Faktör Analizi Sonuçları

Bileşenler	Başlangıçtaki Özdeğerler			Karesi Alınmış Faktör Yüklerinin Döndürülmüş Toplamları		
	Toplam	% Varyans	Birikimli %	Toplam	% Varyans	Birikimli %
1	6,750	28,127	28,127	4,388	18,283	18,283
2	4,780	19,915	48,042	3,701	15,421	33,703
3	1,461	6,088	54,130	2,454	10,223	43,927
4	1,160	4,833	58,963	2,371	9,881	53,807
5	1,019	4,245	63,208	2,256	9,401	63,208
6	,866	3,608	66,816			
7	,726	3,023	69,839			
8	,707	2,945	72,785			
9	,687	2,861	75,645			
10	,653	2,719	78,364			
11	,621	2,587	80,952			
12	,569	2,371	83,322			
13	,529	2,206	85,528			
14	,499	2,078	87,606			
15	,440	1,834	89,441			
16	,404	1,682	91,123			
17	,389	1,620	92,743			
18	,361	1,505	94,248			
19	,326	1,356	95,604			
20	,306	1,277	96,881			
21	,259	1,077	97,958			
22	,227	,947	98,905			
23	,196	,817	99,721			
24	,067	,279	100,000			

Yukarıda yer alan ve açıklanan varyans tablosuna göre, katılımcıların genç nüfusta işsizliğe yönelik algı ve düşünceleri 5 boyutlu bir yapıdan oluşmaktadır. Faktör analizi için öğrencilerin düşünceleri 5 grupta toplanmıştır. Bunlar: işsiz kalma korkusu, alınan eğitim ve mezuniyet sonrası, istihdam politikaları ve yurt dışı, devlet politikaları ve asgari ücret, okunulan bölüm ve mezuniyet sonrası.

5 faktörün varyansa yaptığı katkının %63,208 olduğu görülmektedir. Ancak ‘Başlangıçtaki Özdeğerler’ adı altındaki birinci sütun grubundaki ‘% Varyans’ değerlerine bakıldığında, ilk iki bileşenin önemli ölçüde varyansa katkı sağladığı, dördüncü bileşenden itibaren bu katkının azaldığı görülmektedir.

Bileşenleri hangi ifadelerin oluşturduğunu görmek için döndürülmüş bileşenler matrisi tablosu oluşturulmuştur. Faktörleştirme yöntemi için “Principal Component Analysis”, faktör döndürme için “Varimax with Kaiser Normalization” kullanılmış olup Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Döndürülmüş Bileşenler Matrisi Tablosu

	Bileşenler				
	1	2	3	4	5
L23	,918	,061	,067	-,101	-,065
L22	,912	,064	,070	-,079	-,071
L24	,647	-,096	,282	-,061	,358
L14	,641	,063	,434	-,185	,133
L7	,617	-,121	,311	-,044	,433
L4	,594	,078	,396	-,175	,255
L12	,583	-,150	,142	,092	,303
L16	,537	,093	,307	-,084	,250
L11	-,087	,834	,100	,148	,027
L8	-,055	,823	-,011	,117	,007
L5	-,039	,690	,097	,108	,230
L9	-,034	,586	-,012	,335	,091
L10	,262	,566	,132	,005	,194
L13	,026	,488	,074	,253	,215
L17	,291	,041	,799	-,036	,067
L15	,314	,122	,765	-,069	-,021
L18	,177	,139	,656	,270	,227
L20	-,159	,248	,017	,837	,078
L19	-,153	,236	,137	,810	,119
L21	-,035	,200	-,120	,724	-,096
L6	,313	,270	,129	-,045	,681
L1	,218	,437	,164	,012	,672
L2	,174	,471	,129	,141	,576
L3	,002	,445	-,132	,250	,464

Buna göre L23, L22, L24, L14, L7, L4, L12 L16 kodlu ifadeler 1. faktörü; L11, L8, L5, L9, L10, L13 kodlu ifadeler 2. Faktörü, L17, L15, L18 kodlu ifadeler ise 3. faktörü, L20, L19, L21, kodlu ifadeler 4. faktörü, L6, L1, L2, L3 kodlu ifadeler 5. faktörü oluşturmaktadır.

Faktörleri oluşturduktan sonra güvenilirlik analizleri yapılmıştır ve Tablo 10'da yer alan sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 10. Güvenirlilik Analizleri

Faktörler	İfade Sayısı	Güvenirlilik Katsayısı (Cronbach Alfa Değeri)	Yorum
Faktör 1	8	0,893	İyi
Faktör 2	6	0,811	İyi
Faktör 3	3	0,763	İyi
Faktör 4	3	0,807	İyi
Faktör 5	4	0,796	İyi

Güvenirlilik katsayıları yaygın kabul edilen yaklaşıma göre iyi bir güvenirlilik düzeyi için kabul edilen 0,70’ten büyüktür. Bu nedenle genel olarak ölçeğin iyi bir güvenirliliği olduğunu söyleyebiliriz (George ve Mallery, 2003).

Literatür taraması doğrultusunda, boyutlar aşağıda yer alan Tablo 11’deki gibi isimlendirilmiştir.

Tablo 11. Faktörler ve Faktör İsimleri

	FAKTÖR 1: İşsiz Kalma Durumu
L23	İşsiz kalırsam politik düzene olan güvenim azalır
L22	İşsiz kalırsam politik sisteme olan güvenim azalır
L24	İşsiz kalmaktan korkuyorum
L14	İmkânım olursa yurt dışında çalışmayı isterim
L7	Gelecekle ilgili işsizlik açısından endişelerim var
L4	İmkânım olursa yurt dışında eğitimime devam etmek isterim (yüksek lisans-doktora)
L12	Mezun olunca düşük ücretli bir iş bulabileceğimi düşünüyorum
L16	İşsizlikle mücadelede devletin sorumluluğu vardır
	FAKTÖR 2: Alınan Eğitim ve Mezuniyet Sonrası
L11	Mezun olunca beklentilerimi karşılayacak düzeyde iş bulabileceğimi düşünüyorum
L8	Mezun olunca iş bulacağımdan eminim
L5	Aldığım eğitimin iş bulmam noktasında yeterli olacağını düşünüyorum
L9	Mezun olunca kamu sektöründe iş bulacağımı düşünüyorum
L10	Mezun olunca özel sektörde iş bulacağımı düşünüyorum
L13	İşverenlerin liyakatle bana davranacağını düşünüyorum
	FAKTÖR 3: İstihdam Politikaları ve Yurt dışı
L17	Birçok ülkede işsizlikle ilgili uygulanan politikaları biliyorum
L15	Yurt dışına gittiğimde nelerin beni karşılayacağını biliyorum
L18	Ülkemizde işsizlikle ilgili devletin desteklerinin neler olduğunu biliyorum
	FAKTÖR 4: Devlet Politikaları ve Asgari Ücret
L20	Ülkemizde işsizliğe yönelik uygulanan devlet politikalarını yeterli görüyorum
L19	Ülkemizde işsizlikle ilgili gereken önlemleri devletin aldığına inanıyorum
L21	İşe başladığımda asgari ücret almak beni tatmin eder
	FAKTÖR 5: Okunulan Bölüm ve Mezuniyet Sonrası
L6	Mezun olduğum branşta iş bulmak istiyorum

L1	Şu an okuduğum bölümden memnunum
L2	Şu an aldığım eğitimden memnunum
L3	Mezun olduktan sonra kendi ülkemde eğitimime devam etmek isterim (yüksek lisans-doktora)

Yapılan alan araştırması sonucunda MCBÜ İİBF öğrencilerinin gelecekle ilgili beklenti ve düşüncelerinin olumsuz olduğu ve mezun olunca işsiz kalma korkularının çok yüksek olduğu söylenebilir.

Türkiye’de Gençlerin İşsizliğe Bakışı ve Çözüm Önerileri

Türkiye genelinde genç işsizliğin artması ve son yıllarda %25’ler düzeyine çıkması göz önünde bulundurulduğunda, özellikle İİBF bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin işsiz kalma endişeleri ve gelecek kaygıları üzerine alan araştırmalarının artırılması hem literatüre hem de politika yapıcılara yol göstermesi bakımından çok önemlidir. Çünkü genç işsizliği oranının düşürülmesi noktasında gerekli önlemlerin derhal alınmaması hem gençleri hem de ülkeyi olumsuz etkileyecektir.

Genç işsizliği konusunda önemli noktalardan biri, T.C. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından sunulan nitelik uyumsuzluğu, iş bulma süreleri, istihdam oranları ile birlikte bu konudaki akademik çalışmaların değerlendirilmesi ve genç işsizliği sorununa yönelik genel çerçevenin ortaya konulmasıdır. Önemli olan diğer bir nokta ise kamu ve özel sektör temsilcilerinin işveren beklentilerini ortaya koyabildiği, paydaş görüşlerin aktarıldığı organizasyonların geliştirilmesidir. Ayrıca Yükseköğretim Kurulu (YÖK), TÜİK ve T.C. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından sunulan istatistikler arasında analize uygun bir sınıflandırmanın oluşturulması, bu yönde uyumlu ve karşılaştırmalı istatistiksel analize uygun veri derlemesinin yapılması hem iş gücü planlamasında hem de yükseköğretim kurumlarının bölümlere göre kontenjan belirlemede önemli bir zeminin oluşmasına katkı sağlayacaktır (Çakır ve Kellevezir, 2020, s. 15). Dolayısıyla Türkiye’de genç işsizliği oranlarının ortaya konulup, sorunun teşhis edilmesi ve sonrasında özellikle genç işsizliği düşük olan ülke örneklerinin değerlendirilip Türkiye özelinde önerilerin sunulması çok önemlidir.

Gençlerin iş gücü piyasasından bir süre uzak kalması ya da kendi alanlarında çalışmaması onların en verimli dönemlerinin atıl kalmasına neden olmaktadır. Nitekim çalışma kapsamında yapılan MCBÜ İİBF öğrencilerinin gelecekle ilgili beklenti ve düşüncelerinin olumsuz olduğu ve mezun olunca işsiz kalma korkularının çok yüksek olduğu gözlenmiştir. İİBF bölümlerinin T.C. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından açıklanan nitelik uyumsuzluğu en yüksek olan ve işe girme süreleri uzayan bölümler olduğu göz önüne alındığında; bu bölümlerde yapılan kontenjan artışının iş gücü piyasası içinde ihtiyaçtan fazla mezun gençlerin oluşması, birçok gencin işe girme süresinin uzaması, gençlerin kendi branşları dışında çalışmak zorunda kalması ya da istihdam edilememesi gibi riskleri artırdığı söylenebilir. Bu nedenle Türkiye’de özellikle bazı alanlarda (gazetecilik ve enformasyon, sanat, iş sağlığı gibi) artan işsizliğin nedenlerinin kapsamlı bir şekilde araştırılması ve gerekli önlemlerin alınması, iş gücü piyasasında ihtiyaç duyulan bölümlerin güncellenerek kontenjanların bu doğrultuda artırılması gerekmektedir.

Genç işsizliği sorunu Türkiye özelinde değerlendirildiğinde;

- Genç işsizliği oranı düşük ülkelerin analizinin yapılması ve ülke örneklerinin incelenip Türkiye bazında uygulanabilir politikaların oluşturulması,
- İş gücü piyasalarının sorun ve beklentilerinin araştırılması; istihdam politikalarının iş gücü arzı ve talebi arasındaki nitelik uyumsuzluğu göz önüne alınarak oluşturulması,
- Eğitim sistemi temelindeki eksikliklerin belirlenip öğrencilerin puana dayalı değil de kendi ilgi ve becerileri doğrultusunda meslek seçimi yapabildiği bir zeminin oluşturulması,
- İş gücü piyasasında ihtiyaç duyulan mesleklere yönelik gençlerin özellikle lise çağından itibaren bilgilendirilmesi ve gençlerin mesleki açıdan ilgi/becerileri doğrultusunda yönlendirilmesi,
- YÖK’ün bölümlere ilişkin kontenjan planlamasını iş gücü piyasası doğrultusunda sürekli olarak güncellemesi ve bu kapsamda gerekli önlemleri alması,
- Yapılan ya da planlanan aktif ve pasif istihdam politikalarının amacına ulaşım ulaşmadığının daha sık bir biçimde denetlenmesi,
- Gençlerin Türkiye’de uygulanan aktif ve pasif istihdam politikaları hakkında bilgilendirilmesi,
- NEET grubuna yönelik alan araştırmalarının artırılması sorunun temel nedenine inmek açısından önemli olacağından bu noktada daha fazla çalışmaların yürütülmesi ve bu gençlerin topluma katılımının sağlanması için gerekli politikaların oluşturulması,
- Ezbere dayalı eğitim sistemi yerine gençlerin dünyadaki gelişmeleri yakından takip etmelerini sağlayan bir eğitim sisteminin temelini oluşturulması; gençlerin teknolojiye uyum ve uzmanlaşmasına yönelik plan ve projelerin artırılması,
- Gençler ile işverenler arasında bağ kurulması için lise ve üniversitede her bölüme zorunlu stajların getirilmesi, bunların denetiminin yapılması,
- Türkiye’de sadece genç istihdama yönelik denetim ve değerlendirme yapan birimlerin oluşturulması, genç istihdamına yönelik denetimlerin bu birimlere verilmesi, hatta çalışan gençler özelinde yasaların çıkarılması,
- Son dönemde iş piyasasını olumsuz etkileyen Covid-19 salgının olumsuz etkileri göz önüne alındığında, Türkiye’nin genç istihdama yönelik mevcut planlarını hızlandırması ve artırması,
- Özellikle ekonomik kriz, salgın gibi olağanüstü dönemlerde işsizlikten en fazla etkilenen grubun gençler olduğu dikkate alındığında; bu gibi kriz dönemlerinde özellikle gençlerin istihdamına yönelik önlemlere öncelik verilmesi gerektiği söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Son yıllarda Covid-19 salgınının da etkisiyle birlikte yaşanan ekonomideki küçülmeler tüm dünyada işsizlik oranlarında artışa neden olmuştur. Nitekim ekonomideki küçülmeler, krizler, salgınlar yetişkinlere oranla gençleri daha fazla etkilemektedir. Çünkü daha kırılgan ve güvencesiz olan genç grupların iş gücü piyasasında gerek tecrübe eksikliği gerekse liyakat sorunu gibi nedenlerden dolayı herhangi bir iş bulma ya da niteliklerine uygun iş bulmada güçlük çektiği söylenebilir.

Çalışmada MCBÜ İİBF bölümlerinde 18-24 yaş arası öğrenim gören potansiyel genç işsizlere yönelik yapılan alan araştırmasında katılımcıların; cevaplarda ağırlıklı olarak okuduğu bölüm

ve aldıkları eğitimden memnun oldukları ancak imkanları olduğu takdirde lisansüstü eğitimlerine yurt dışında devam etmek istedikleri ve yurt dışında çalışmak istedikleri, mezun oldukları branşta iş bulmak istedikleri, işsiz kalmakla ilgili endişe ve korkularının olduğu, mezun olduklarında işe başlasalar bile bu işin düşük ücretli bir iş olacağı, işsizlikle mücadelede devletin sorumluluğunun olduğu, işsiz kaldıkları takdirde politik sisteme ve politik düzene olan güvenlerinin sarsılacağına yönelik sorulara katıldıkları gözlenmiştir. Katılımcıların ağırlıklı olarak katılmadığı ifadeler ise; mezun olunca kendi ülkelerinde eğitimlerine devam etme (yüksek lisans-doktora), mezun olduklarında iş bulacağından (özellikle kamu sektöründe) emin oldukları, işe başladıklarında asgari ücretin onları tatmin edeceği, ülkemizde devletin işsizlikle ilgili gereken önlemleri aldığı, ülkemizde işsizliğe yönelik uygulanan devlet politikalarının yeterli olduğudur. Ankette yer alan “Mezun olunca beklentilerimi karşılayacak düzeyde iş bulabileceğimi düşünüyorum” ve “İşverenlerin liyakatle bana davranacağını düşünüyorum” ifadelerine ankete katılan gençlerin çoğunun “katılmıyorum” ile “ne katılıyorum ne katılmıyorum” cevabını vermeleri de dikkat çekici diğer bir noktadır.

Çalışma kapsamında yapılan alan araştırması sonuçları da değerlendirildiğinde; Türkiye’de artan genç işsizliği noktasında gençlere kendi nitelikleri doğrultusunda iş imkanlarının sağlanması, işveren ile mezunların bağlantılarının sağlanması ve en önemlisi hem kamuda hem de özel sektörde liyakata dayalı bir sistemin temellerinin oluşturulması gerekmektedir. Çünkü nepotizm hem gençlerin eğitim aldıkları alanlarda çalışmayıp körelmesine hem de ülke üretiminde gerilemeye yol açabileceği gibi nitelikli gençlerin de yurt dışına yönelmesine neden olmaktadır. Çalışmada yapılan alan araştırmasında da gençlerin %57,2’sinin “İmkânım olursa yurt dışında çalışmayı isterim” ifadesine “kesinlikle katılıyorum”, %18,8’inin “katılıyorum” dediği gözlenmiştir. Ayrıca katılımcıların %58’inin de “İşsiz kalmaktan korkuyorum” ifadesine katıldığı ve işsiz kalma korkusunu ölçmeye çalışan; 1 “hiç”, 5 “orta” ve 10 “aşırı derecede fazla” şeklinde oluşturulan soruya %93,4’ünün “orta” ve üzeri şeklinde cevap verdiği gözlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sadece %1,4’ü işsiz kalma korkusu yaşamamaktadır. Buna göre, eğitimden çalışma yaşamına geçecek olan gençlere işsiz kalma korkularının yüksek olduğu değil geleceğe güvenle bakabilecekleri bir ortam sağlanması gerekmektedir. Çünkü gençlerin gelişmesi ve ilerlemesi hem onların mesleki olarak ilerlemesini hem de ülke üretiminin artmasını sağlayacaktır.

Kaynakça

- Altay, A. (2005). “Yoksulluk Sadece Devletin Sorunu mu? Kamu Harcamaları Açısından Bir Değerlendirme”, *Sosyo Ekonomi Dergisi*, 155-178.
- Arı, E. ve Yıldız, A. (2017). “Eşbütünleşme Analizi ile Genç İşsizliği Etkileyen Değişkenlerin Araştırılması”, *Alphanumeric Journal*, 5(2), 309-316.
- Aslan, G. (2019). “Türkiye’de Genç İstihdamı, Genç İşsizliği ve NEET Oranları: Karşılaştırmalı Bir Analiz”, *Ekonomi ve Siyaset Üzerine Yazılar*, (Ed. R. Kutlu Korlu, Gökhan Duman), Ekin Yayınevi, Bursa.
- Bayraktar, S. ve İncekara, A. (2013). “Türkiye’nin Genç İşsizlik Profili”, *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 4(1), 15-38.
- Çakır, Ö. ve Kellevezir, I. (2020). “Yükseköğretim Mezunlarında İşsizlik ve Nitelik Uyumsuzluğu Olgusu: UNİ-VERİ Araştırma Sonuçları Işığında Bir Değerlendirme”, *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 1 (Özel Sayı), 1-17.
- Durak, Ş. ve Kaya, V. (2014). “Türkiye’de İşsizlik ve İşsizliği Azaltmaya Yönelik Politikalar: Tarihsel Bir Bakış”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 28, Sayı: 2, 2014, 55-73.

Dursun, Salih ve Serpil Aytaç. “Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı”, **Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: XXVIII, Sayı: 1, 2009, 71-84.

Ekiz, F. M. ve Özel S. Ö. (2020). “Genç İşsizliğini Belirleyen Unsurlar: Türkiye Örneği”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 39, 1022-1045.

Eurostat, **Glossary: Youth Unemployment**. Erişim adresi: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Youth_unemployment, (16.12.2022).

EUROSTAT. Erişim adresi:

George, D. ve Mallery, P. (2003). **SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference. 11.0 Update**, 4. Baskı, Allyn & Bacon, Boston.

Gündoğan, N. (1999). “Genç İşsizliği ve Avrupa Birliği’ne Üye Ülkelerde Uygulanan Genç İstihdam Politikaları”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 54(1), 63-79.

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFSI_NEET_A_custom_2030165/default/table?lang=en, (03.02.2022).

https://www.ilo.org/shinyapps/bulkexplorer59/?lang=en&segment=indicator&id=UNE_2EAP_SEX_AGE_RT_A, (02.06.2022).

ILOSTAT. Erişim adresi:

Işık, V. (2016). “Türkiye’de Genç İşsizliği ve Genç Nüfusta Atalet”, **Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 11, 130-145.

İzgi, B. B. (2012). “Genç İşsizliği ve Eğitim ile Olan İlişkisi”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 11(41), 295-310.

Kasapoğlu, M. ve Murat, S. (2018). “Türkiye’de İstihdam, İşsizlik ve İstihdam Politikalarında Yerelleşme: İİMEK’e Dair Kısa Bir Değerlendirme”, **HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, 7(18), 248-278.

Kılıç, Y. (2014). “Türkiye’de Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne de Yetiştirmede (NEİY) Yer Alan Gençler”, **Eğitim ve Bilim Dergisi**, 39(175), 121-135.

Murat, S. (1995). “Gençlerin İşsizliğine Genel Bir Bakış”, **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, Sayı: 40, 175-194.

Murat, S. ve Şahin, L. (2011). “Nedenleri ve Sonuçları Bakımından Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik”, **Journal of Economy, Culture and Society Dergisi**, Sayı: 44, 1-48.

Mütevellioğlu, Nergis, Mehmet Zambak ve Mehmet Mert. “İşsizlik, Üniversiteli Gençlik ve Gelecek: Bir Alan Araştırmasının Bulguları”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: 1, 2010, 207-229.

OECD, **Society at a Glance 2016: A Spotlight on Youth**, Society at a Glance, 2016, Erişim adresi: <https://www.oecd.org/turkey/sag2016-turkey.pdf>, (04.02.2022).

Rosas, G. ve Rossignotti, G. (2010). **Gençlerin İstihdamıyla İlgili Ulusal Eylem Planlarının Hazırlanmasına Yönelik Kılavuz**, Uluslararası Çalışma Ofisi Yayınları, ILO, Ankara.

T.C. Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi, Erişim adresi: <https://www.cbiko.gov.tr/>, (09.01.2022).

Tatar, Fatih. **Türkiye’de Genç İşsizlik: Genç İşsizler Üzerine Saha Çalışması**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak, 2019.

Tekin, A. (2021). “2000’li Yıllardan Günümüze Türkiye Ekonomisinde Genç İşsizlik Sorunu ve Çözüm Önerileri”, **Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, Cilt: 28, Sayı: 3, 447-466.

TÜİK, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=istihdam-issizlik-ve-ucret-108&dil=1>, (29.09.2022).

TÜİK, **İşgücü İstatistikleri Mikro Veri Seti, 2020**.

Yapraklı, H., Taş, T. ve Yılmaz, K. (2016). “Genç İşsizlik, Eğitim Düzeyi ve Suç İlişkisi: Türkiye Örneği”, **Gençlerle 360 Derece: 3. Uluslararası Öğrenci Kongresi**.

Yüceol, H. M. (2005). “Bir Politika Değişkeni Olarak İşsizliğin Ölçülmesi Sorunu ve Türkiye’de Gerçek İşsizlik Oranı”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 3(12), 118-133.